У комітеті ВРУ з нацбезпеки тхне російським слідом

Читать на русском

У комітеті ВРУ з нацбезпеки тхне російським слідом

Верховна Рада – орган, що має доступ до безпекової інформації. А передусім – Комітет з нацбезпеки та оборони, який має бути особливо захищений від агентів держави-агресорки. Але й там викривають їх.

Комітет Верховної Ради з питань національної безпеки та оборони з 24 лютого 2022 року серед усіх парламентських комітетів став одним із ключових. Це комітет, який отримує інформацію про стан речей на фронті та міжнародну допомогу, аналізує державні закупівлі, а також має суттєвий вплив на ухвалення рішень у парламенті, котрі стосуються безпеки та оборони.

То хто знає державні таємниці у комітеті та у Верховній Раді загалом? Як це регулюється і чи посилили заходи безпеки з початком великої війни – далі у матеріалі Радіо Свобода.

Російські спецслужби, звісно, не залишають без уваги таку чутливу інформацію і намагаються різними способами забезпечити собі доступ до неї.

От, до прикладу, у липні 2022 року СБУ затримала помічника одного з членів комітету, який з 2017 року співпрацював з ФСБ. А вже цього року стало відомо, що співробітниця секретаріату Верховної Ради, що працювала з головою комітету, має російський паспорт і неодноразово відвідувала Крим після російської окупації.

Служба безпеки загалом із початку повномасштабного вторгнення понад 500-м працівникам різних держустанов відмовила у допуску до державної таємниці з тих чи інших причин.

Хто у ВРУ має доступ до державної таємниці?

Види державної таємниці:

- «для службового користування»
- «таємно»
- «цілком таємно»
- «особливої важливості»

Народні депутати за замовчуванням мають доступ до документів «для службового користування» та під грифом «таємно» і «цілком таємно».

Нардепів після обрання у Раду перевіряють у Службі безпеки і автоматично надають цей доступ. І лише допуск до документів під грифом «особливої важливості» вони отримують за окремим запитом. Хоча депутати зазвичай навіть так не мають карт-бланшу до будь-якої інформації, яку вони схочуть отримати.

«Отримати доступ до державної таємниці можна, звісно, в певному обсязі. Це не вся-вся інформація, яка є в країні, тобто повинні розуміти, що депутати не можуть ознайомитися з нашою агентурою, яка працює, наприклад, десь в Пакистані. Звісно, друзі, до побачення, ви цього не побачите. Або якісь таємні розробки, супутниковий зв'язок, теж вони цього не побачать», – розповів колишній співробітник СБУ Іван Ступак.

Тоді як численні помічники депутатів, працівники апарату та секретаріату ВРУ чи інші – мають щоразу подавати запит про доступ до державної таємниці та проходити певну перевірку, каже генерал-майор Служби безпеки України у відставці, колишній заступник голови СБУ Віктор Ягун.

«Переважна більшість тих людей, які мають доступ до інформації, навіть «службового користування», тим більше під час війни, вони мають проходити спеціальну перевірку. Спеціальна перевірка у нас здійснюється відповідно до закону про державну таємницю Службою безпеки, а саме департаментом охорони державної таємниці. Вона здійснюється, якщо я не помиляюся, десь впродовж трьох місяців. Якщо все нормально, то всі матеріали перевірки потім знищуються», – розповів Радіо Свобода Віктор Ягун.

Агент ФСБ у комітеті з нацбезпеки

У липні 2022 року працівники Служби безпеки України затримали помічника депутата від «Слуги народу» Юрія Здебського – Ігоря Гармашова. За два роки, у лютому 2024-го, суд визнав його винним у державній зраді.

Згідно зі слідством Гармашов був завербований Федеральною службою безпеки РФ у лютому 2014 року в Москві, він збирав інформацію щодо обороноздатності та держбезпеки України, за це отримував гроші.

У 2017 році Гармашов дав письмову згоду на співпрацю з ФСБ, отримав позивний та мобільний телефон для передачі інформації. У вересні 2019 року він став помічником-консультантом Здебського, який є членом оборонного комітету. Гармашов отримав від російської спецслужби щонайменше $71 000, встановило слідство.

Депутат Юрій Здебський, який найняв Гармашова на роботу у Верховній раді розповідав, що взяв його, бо він хороший фахівець у сфері ДПСУ. Він зазначив, що до державної таємниці Гармашов допуску не мав, він з'являвся в комітеті, коли його запрошували.

Російський паспорт та поїздки у тимчасово окупований Крим

Ще одна історія з ризиком для інформації, до якої має доступ Комітет з нацбезпеки та оборони, – російський паспорт у іншої працівниці чи то секретарки голови комітету Олександра Завітневича, депутата від «Слуги народу», чи то консультантки секретаріату ВРУ – версії про її посаду різняться.

Так чи інакше апарат ВРУ звільнив цю жінку, за інформацією депутатки Мар'яни Безуглої, влітку цього року. Вона, як каже нардепка, нібито мала російський паспорт та неодноразово відвідувала тимчасово окупований Крим після 2014 року.

Радіо Свобода поспілкувалося із Олександром Завітневичем, щоб зрозуміти, чи мала ця особа доступ до державної таємниці, адже враховуючи умови, якщо доступ був, то мав місце і ризик витоку інформації.

Переписка:

– Вона не була моєю секретаркою чи помічницею. Всі працівники секретаріату є держслужбовцями, і їх приймає чи звільняє з роботи Апарат ВРУ, а не голова комітету. Я приймаю на роботу чи звільняю виключно своїх помічників, як і будь-хто інший з НДУ.

Вся переписка по держслужбовцях відбувається між Апаратом ВРУ і органами, кого це цікавить. Звісно, вони всі проходять різні перевірки згідно з чинним законодавством. Я рекомендую Вам звернутись із письмовим запитом до Апарату ВРУ.

І щодо паспорта, я дізнався про це, як усі, в процесі звільнення вищезгаданого працівника. Мене про це повідомив Апарат ВРУ.

Доступу до таємної інформації вона не мала.

– Вона була вашим консультантом?

– Ні! Консультант секретаріату. В мене є для цього помічники і радники комітету.

Переписку під грифом приносять інші співробітники Апарату ВРУ, називаються 1 відділ.

– І СБУ вас не попереджали про її російський паспорт?

– Я ж вище написав, що дізнався про це з Апарату ВРУ.

На цьому переписка Радіо Свобода з головою Комітету нацбезпеки та оборони обірвалася, оскільки Олександр Завітневич перестав відповідати на повідомлення, тож відповідей на решту запитань редакція не отримала.

Однак членкиня парламентського комітету Мар'яна Безугла заперечує слова Олександра Завітневича про те, що звільнена працівниця не була його секретаркою і розповідає, які обов'язки вона виконувала.

«Вона вела всю документацію, включаючи СЕДО і ДСК. Зокрема там була інформація, яка у нас допомога заходила. Варила йому каву, чай, приймала і опрацьовувала всіх його відвідувачів, які заходили до нього в кабінет, що є режимним. Ну, тобто, це є конкретний факт, його знають абсолютно всі в секретаріаті комітету, всі колеги, ні в кого не виникає запитання. А він вам каже, що взагалі це якась людина там десь… Конкретно в приймальні сиділа, чотири роки. При цьому не факт, що вона працювала на Росію, але це ризик», – розповіла Радіо Свобода депутатка Мар'яна Безугла.

Хто відповідальний за виявлення агентів чи ймовірних агентів РФ?

Радіо Свобода з'ясувало, що перевірками працівників ВРУ, наприклад, на предмет допуску до державної таємниці займаються працівники СБУ. Колишній працівник Служби безпеки Іван Ступак брав участь у таких перевірках і розповів, що процедура наступна: Верховна Рада звертається до СБУ із проханням про допуск до інформації для конкретної людини. Далі перевіряють анкетні дані працівника, Служба безпеки шукає невідповідності, які можуть стати підставою для недопуску до державної таємниці.

«От перевіряються ці дані біографічні, анкетні, щоб вони всі були чіткі. Потім перевіряється наявність компрометуючих матеріалів взагалі. Чи раніше він проходив десь в базах даних, інформація про нього або про неї мається, не мається – в якому сенсі, якщо він або вона причетні до порушення правил дорожнього руху, то зрозуміло, що це не є підставою для відмови.

Але якщо, наприклад, проходив десь у кримінальному провадженні щодо витоку держтаємниці… О, це може бути певною такою підставою для скасування, якщо був вже наданий такий доступ, або ж для невидачі цього доступу», – додав колишній співробітник СБУ Іван Ступак.

Проте він акцентував на тому, що попри ретельні перевірки, є ризики допустити до чутливої інформації людей, які можуть її передати агресору. За його словами, працівники СБУ часто ризикують отримати судовий позов, коли відмовляють у допуску до держтаємниці, тому, не завжди відмовляють, навіть, коли на це є підстави.

«Служба безпеки боїться зв'язуватися в судових процесах щодо відмови або скасування доступу до державної таємниці. Я багато разів це бачив, коли ми розуміємо, приходять анкетні дані на людину, він перевіряється, ми розуміємо, що він має стосунок до поганої країни. Ми розуміємо, але мене запитують, а які в тебе докази? Ну от там є інформація… Вона чим підтверджена? Є довідка, є печатка? – Ні, немає», – додав Іван Ступак.

У такому випадку, каже експерт, вони пишуть рекомендаційний лист на ім'я керівника такої особи і інформують про свої підозри. Але це звернення не має ніякої юридичної сили і керівник може відсторонити людину від чутливої інформації, а може не реагувати – на власний розсуд.

«Служба безпеки України скеровує цей лист, і тут є два великі сценарії. Треба збити з посади, якщо тут перший сценарій – у керівника з цим підлеглим нормальні стосунки людські там або не знаю, вони там ходять до сауни, або пиячать, або просто куми. Тоді: як так служба втручається в діяльність? Йдіть лісом, нічого робити не будемо! Що ви собі дозволяєте? Це парламентаризм. Це один сценарій. Відкладаємо в сторону.

Інший сценарій: керівник отримує таку інформацію стосовно людини, з якою він просто не товаришує, взагалі він її ненавидить. І він шукає приводу, щоб її звільнити. О, клас! І починає бігати з цим листом, кричати, ціла служба, ціла служба написала, давайте швидко, інакше будуть проблеми. Тобто всі використовують цей лист так, як їм потрібно», – розповів Іван Ступак.

У Службі безпеки України у відповідь на запит Радіо Свобода повідомили, що є держслужбовці, котрі за замовчуванням мають доступ до держтаємниці, саме до такої категорії входять і народні депутати. У листі від СБУ йдеться, що з моменту повномасштабного вторгнення донині це відомство понад 500-м держслужбовцям відмовило у допуску до таємної інформації, з яких причин і яким саме установам чи особам – не уточнили з міркувань безпеки.

Також якщо Служба безпеки має конкретні докази співпраці з країною-агресором чи докази інших порушень – з'ясовують деталі, а тоді вже діють відповідно до ситуації, розповідає генерал-майор СБУ у відставці Віктор Ягун.

«Це контррозвідувальна справа, в рамках якої, якщо підтверджується інформація про те, що він має сталі контакти з ворогами України, то зрозуміло, що йде розробка, потім документуються його ці контакти і приймається рішення щодо реалізації. Реалізація може різна бути. Або він починає працювати на Україну в ході певної спецоперації, або його просто затримують під час виконання ним завдань», – додав Віктор Ягун.

Експерти, з якими обговорювало ситуацію Радіо Свобода, погодилися з тим, що існує проблема, коли, наприклад, політична діяльність на користь країни-агресора не враховується під час розгляду питання допуску людини до держтаємниці, а також проблема несуб'єктності СБУ у випадку, коли є підозри у держзраді. Але єдиний інструмент відсторонити людину від чутливої інформації – лист-рекомендація керівнику державного органу. Бо, умовно, коли у СБУ з'являться докази, до того часу ймовірний агент вже може передати інформацію ворогу.

Водночас і у тих умовах, які є зараз, членкиня комітету з нацбезпеки та оборони Мар'яна Безугла, вважає, що для уникнення ризику витоку інформації СБУ має робити більше, ніж зараз.

«Я вважаю, що Служба безпеки недостатньо опрацьовує контррозвідувальний захист парламенту, а це фактично дуже-дуже благодатне середовище для того, щоб передавати інформацію на той бік. І, відповідно, це мало б опрацьовуватися різними способами», – поділилась народна депутатка.

Радіо Свобода зверталося і до інших членів профільного комітету з проханням про коментар, проте вони відмовилися говорити на цю тему.

Чи запровадили додаткові перевірки працівників ВРУ та нардепів з 2022 року?

Радіо Свобода надіслало запит у ВРУ та СБУ з низкою запитань, зокрема цікавилося і тим, чи посилились заходи безпеки у профільному комітеті парламенту та у Верховній Раді загалом, зважаючи на ситуацію та ризики, з якими стикається головний законодавчий орган країни під час повномасштабної війни.

Однак у апараті парламенту на наш запит відповіли:

«…зважаючи на характер порушених у Вашому листі питань, які пов'язані з реалізацією компетенції Служби безпеки України, вказаний лист надіслано до Служби безпеки України для розгляду та надання Вам відповіді», – повідомили працівники апарату ВРУ та відмовилися спілкуватися із Радіо Свобода на вказану тему.

У відповіді СБУ на наш запит повідомили, що посилили контррозвідувальні заходи після повномасштабного вторгнення, але не деталізували, чи стосується це конкретно Верховної Ради і яким саме чином, знову ж – з міркувань безпеки.

«Під час дії правового режиму воєнного стану Служба безпеки України максимально посилила контррозвідувальну діяльність», – зазначили у відповіді на інформаційний запит Радіо Свобода працівники СБУ.

Водночас ми поцікавилися у колишнього співробітника СБУ, котрий у минулому, зокрема, брав участь у перевірках осіб на предмет надання доступу до державної таємниці, Івана Ступака, як могло статися так, що до повномасштабного вторгнення, до прикладу, у парламенті були нардепи, котрі працювали на Росію, як от: Віктор Медведчук, Ілля Кива, Олексій Ковальов та інші, хто отримав підозру у держзраді і не приховували своєї діяльності після повномасштабного вторгнення. Також ці нардепи, відповідно, мали доступ до держтаємниці. Однак це питання має багато аспектів та потребує ширшого дослідження, тому відповісти однозначно – складно, каже експерт.

Але очевидно, що саме підвищену цікавість у російських спецслужб викликає конкретно Комітет з питань нацбезпеки та оборони.

«Російська Федерація активно шукає людей для вербування, для спілкування саме в цьому середовищі. Тобто їх цікавить цей комітет. Не Комітет зі свободи слова, наприклад, або з релігії. Так, це цікаво, але під час війни цікавить Комітет з нацбезпеки. Плани, звіти, що можна подивитися, що можна проаналізувати, які тенденції взагалі є в Україні, до чого тенденції правильні для України, потрібні-непотрібні, як Російська Федерація може зіграти, отримавши цю інформацію. І от росіяни шукають цих людей, шукають людей за ознакою такою, хто більш лояльний до РФ», – розповідає колишній співробітник СБУ Іван Ступак.

Що змінити для кращого захисту таємної інформації?

Радіо Свобода поцікавилося у експертів, як можна було б змінити систему, щоб зменшити ризики витоку таємної інформації.

«Треба чітко ввести в закон, таке розуміння як погодження. Наприклад, спецслужби країн Балтії погоджують призначення аж до вчителів в школах. І якщо вони не погоджують, без пояснення, чому вони не погоджували, ця людина не призначається на ту чи іншу посаду, яка передбачає якісь ідеологічні речі в державних структурах», – розповів генерал-майор Служби безпеки України у відставці Віктор Ягун.

Експерт також вважає, що держтаємницею та допуском до неї має займатися окремий орган, а не відділ Служби безпеки, як це відбувається зараз.

«Нам треба виводити з системи Служби безпеки те, що називається Департамент охорони державної таємниці, зробити його якимось окремим органом, який би відповідав за весь масив, здійснював би перевірку не в рамках оперативно-розшукової діяльності, а власне по тих базах даних, по тому всьому, що є. І в разі отримання якоїсь інформації, яка їх непокоїть, вони просто передають Службі безпеки інформацію», – розповів Віктор Ягун.

Також Віктор Ягун вважає, що СБУ має бути не правоохоронним органом, тоді не потрібно буде «звітувати перед адвокатами та прокурорами» – і відповідно, вирішиться проблема з тим, що за відсутності чітких доказів СБУ не ризикує відмовляти у допуску до держтаємниці через небажання отримати судовий позов потім.

Водночас колишній працівник СБУ Іван Ступак вважає, що убезпечити чутливу інформацію від народного депутата, якщо він виявиться агентом держави-агресора, поки складно. І важко удосконалити цей процес у теперішніх реаліях, адже будь-які втручання у діяльність народного депутата чи певних політсил можуть розцінити як загрозу парламентаризму.

Автор: Роксолана Бичай

Джерело: Радіо Свобода

Теги: Кива Илья | Медведчук Віктор | Медведчук Виктор | Безуглая Марьяна | ОПЗЖ | Завитневич Александр | Ягун Виктор | Здебский Юрий | Гармашов Игорь | Ступак Иван | Нападение России на Украину | Напад Росії на Україну | Война | Війна | СБУ | ФСБ РФ | ФСБ Росії | Верховна рада | Верховная рада

Тетяна Гриценко
РЕДАКТОР СТРІЧКИ НОВИН

19 серпня 2024 г., 15:27 | Переглядів: 6695 | Коментарі: 1

Роздрукувати | Надіслати товаришу

Коментарі:
comments powered by Disqus

Важливі новини

19.05.2026 Мільярди на крові під маскою меценатства: як власник «Трухи» Володимир Литвин легалізує дубайські ка... #Труха #Аваков #Urban One

13.05.2026 Розшукуваний бізнесмен Борис Ушерович через кіпрсько-іспанський ландромат... #РЖД #Кипр #Кіпр

ЦЕНЗУРА — ЯК ОБІЙТИ БЛОКУВАННЯ І ЧИТАТИ НАШ САЙТ

Останні новини
По даті | По переглядам | По коментарям

00:48 До 30% звернень у травмпункт: в «Охматдиті» заявили про критичний рівень дитячого травматизму через електросамокати
00:44 У Слов'янську закрили відділення ПУМБ та вивозять банкомати через безпекову ситуацію
00:41 Окупаційна влада Маріуполя почала масове заселення у відібрані в законних власників квартири
00:39 У Туреччині під час Курбан-байраму бик втік від власника і влетів у місцеву перукарню
00:32 Знищення цілей за 24 години та право на самозахист: експерти розповіли про план України на випадок ескалації з боку Білорусі
Підписуйтесь на наш канал в Telegram. Оперативно про головне
00:30 «Тільки разом з Америкою»: Зеленський пояснив, як захист від балістики змусить РФ до реальної дипломатії
00:26 «Пал Лаіч» замість Володимира: син Патрушева зганьбився перед Путіним, переплутавши його ім'я
00:22 Помер мільярдер Дональд Ньюхаус — співвласник однієї з найбільших медіаімперій світу
00:18 Історичний тріумф на Ролан Гаррос: українка Стародубцева створила мегасенсацію, вибивши другу ракетку світу Рибакіну
00:15 Помер колишній форвард «Дніпра» та триразовий призер чемпіонату України Сергій Думенко
00:08 Стабільної лінії немає, йде жорстка боротьба: військовий розповів про ситуацію в районі Родинського на Покровському напрямку
00:02 Зеленський зустрівся з конгресменами США та передав листа щодо потреб України у ракетах для ППО
00:00 МВФ може зупинити фінансування України через провал законопроєктів у Раді
27 травня 2026 г.
23:54 У Запоріжжі майор поліції зґвалтував 14-літню дівчинку: зловмисника була затримано на місці
23:52 На Покровському напрямку загинув захисник із Полтавщини Олександр Базилевич
23:50 Трансфер скасовано: захисник збірної Косова Деллова відмовився від переходу в київське «Динамо»
23:48 Прем'єр Болгарії закликав ЄС взяти на себе лідерство у переговорах із Росією, — Bloomberg
23:40 «Це корт мого дитинства»: тенісистка Олійникова після перемоги на Ролан Гаррос показала зруйнований Росією стадіон у Києві
23:33 Посилки без операторів: «Укрпошта» встановить спеціальні бокси у 400 відділеннях по всій країні
23:26 Схема на 650 автомобілів: директора фірми судитимуть за підробку європейських сертифікатів і збитки бюджету на 28 мільйонів
23:20 «99% українських міст мають бути готовими до оборони»: речник Сил оборони півдня про ситуацію на Запоріжжі та Дніпропетровщині
23:12 Верховна Рада завтра може ратифікувати угоду з ЄС про допомогу на 90 мільярдів євро

Теги новин
COVID-19 агрессия России Атака Війна Война ВСУ Вторжение Дональд Трамп Донбасс ДТП Зеленский ЗСУ Киев Київ коронавирус Коррупция Напад Росії на Україну Нападение России на Украину оккупанты окупанти Порошенко Путин Росія Россия СБУ США Украина Україна ЧП Эпидемия коронавируса

Наші опитування
Чи вірите ви, що Дональд Трамп зможе зупинити війну між Росією та Україною?
Так, повністю зможе
Частково зможе, але не відразу
Ні, не зможе
Це залежить від дій інших сторін
Важко відповісти
Голосувати
Показати результати опитування
Показати всі опитування на сайті

2013-2026 © АНТИКОР — національний антикорупційний портал
Реклама на сайті • Наші партнери
Політика конфіденційності
Використання матеріалів сайту дозволено лише за наявності активного гіперпосилання на джерело. Усі права на тексти, зображення, фотографії та відеоматеріали належать їх авторам.
Facebook | Twitter | YouTube | RSS-підписка | Email-розсилка | Мобільна версія
0.051906